

Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice

**Radni tim Vijeća ministara
Bosne i Hercegovine
za implementaciju Strategije rada policije u zajednici**

Podrška za izradu priručnika:
Saferworld, Velika Britanija i
Centar za sigurnosne studije, BiH

Mart 2010.

Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice

**Radni tim Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
za implementaciju Strategije rada policije u zajednici**

Podrška za izradu priručnika:
Saferworld, Velika Britanija i
Centar za sigurnosne studije, BiH

Mart 2010.

© Autorsko pravo Saferworld i CSS, mart 2010. Sva prava zadržana. Nijedan dio ove publikacije ne može se umnožavati, čuvati u sistemu koji će omogućiti njegovo kasnije preuzimanje ili prenositi u bilo kojem obliku ili bilo kojim elektronskim, mehaničkim sredstvima ili fotokopiranjem ili snimanjem tonских zapisa ili na bilo koji način, a da se u potpunosti ne navede njegov izvor. Saferworld i CSS pozdravljaju i podstiču iskorištavanje i raspodjelu materijala sadržanog u ovoj publikaciji.

Sadržaj

1

Uvod 5

2

Analiza stanja 9

2.1. Procjena stanja sigurnosti zajednice 10

2.2. Elementi za procjenu lokalne zajednice 13

3

Animiranje i uključivanje relevantnih subjekata u zajednici 17

3.1. Seminar za podizanje svijesti o sigurnosti zajednice 18

3.2. Forum za sigurnost zajednice 21

3.3. Organiziranje različitih sastanaka sa ključnim partnerima u zajednici 27

4

Identifikacija problema u zajednici 29

4.1. Fokus grupe 30

4.2. Tabela za rangiranje problema 33

5

Pronalaženje adekvatnih rješenja i njihova implementacija 35

5.1. Projektna dokumentacija 36

5.2. Plan sigurnosti u zajednici 42

5.3. Sastanak Foruma za sigurnost zajednice 48

5.4. Sistem planiranja rješenja 51

5.5. Implementacija rješenja 52

5.5.1. Plan monitoringa i evaluacije 52

5.5.2. Mreža za implementaciju 55

5.5.3. Metode za procjenu 56

6

Procjena uspješnosti 59

6.1. Monitoring sigurnosnih incidenata 60

6.2. Kartografski i tabelarni prikaz sigurnosnih incidenata 61

7

Šira primjena priručnika 63

7.1. Kreiranje medijskih poruka prema javnosti 64

7.2. Medijski oblici komunikacije 66

7.3. Vizit kartica policijskog službenika 70

Uvod

Radni tim Vijeća ministara BiH za izradu državne strategije za rad policije u zajednici, osnovan je 2006. godine, a u avgustu 2007. strategija je odobrena od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Strategija ima značajnu ulogu u razvoju policijskih službi u BiH i bazirana je na principima partnerstva, saradnje, identifikovanja i rješavanja problema, odgovornosti, prevencije, transparentnosti, unapređenja i usmjeravanja službe i projekata, s krajnjim ciljem da se poboljšanja kvaliteta života u lokalnoj zajednici.

Temeljne postavke Rada Policije u Zajednici (RPZ) i partnerstva:

- Policija, građani i ostali društveni segmenti imaju zajedničku odgovornost u stvaranju sigurnog okruženja;
- Da bi riješili probleme u zajednici, policija, građani i ostali društveni segmenti moraju raditi zajedno i partnerski na njihovom rješavanju;
- Policija nije sila, nego servis, odnosno institucija koje bi se samo kriminalci trebali bojati.

Mnogo je razloga zbog kojih se građani mogu osjećati nesigurno, kao što su:

- Narušavanje javnog reda i mira i nasilničko ponašanje;
- Problemi vezani za drogu;
- Oružje;
- Korupcija;
- Maloljetnička delinkvencija;
- Nedovoljna saradnja između policije i zajednice;
- Ekonomske prilike i loši uvjeti života, nezaposlenost;
- Kultura življenja;
- Različiti oblici diskriminacije;
- Apatija i pasivnost lokalne zajednice.

Operativni priručnik o saradnji policije i zajednice je integralni dio Strategije rada policije u zajednici BiH i sačinjen je kao doprinos postizanja navedenih ciljeva i kao pomoćno sredstvo policajcima na terenu u provođenju RPZ-a. Priručnik sadrži praktične sugestije kako bi pomogli policajcima u:

- Analiziranju stanja;
- Animiranju i uključivanju relevantnih osoba;
- Identifikaciji problema u zajednici;
- Pronalaženju i primjeni dugoročnih i održivih rješenja;
- Procjeni uspješnosti projekta.

Ove će smjernice, pored pomoći policiji, biti od koristi i ostalim segmentima zajednice, kao što su lokalni predstavnici (mjesne zajednice), predstavnici općinskih vlasti te članovi foruma za sigurnost zajednice. Priručnik je prvenstveno dizajniran za policajce koji su u kontaktu sa zajednicom i koji rade sa građanima na identifikaciji i rješavanju sigurnosnih problema.

Različite sigurnosne probleme u zajednici možemo rješavati na različite načine, a u praksi se najčešće koristi model SARA. Ovaj model je izuzetno koristan u prevenciji kriminala, jer se uz pomoć njega uspješno identifikuju problemi, a potom se u najkraćem vremenu preduzimaju koraci na njihovom rješavanju i dugoročnom otklanjanju. Četiri faze metoda SARA su:

- **Scanning** - Skeniranje
- **Analysis** - Analiza
- **Response** - Odgovor
- **Assessment** – Procjena (kontrola i ocjena postignutih rezultata)

Od samog osnivanja Radnog tima, Saferworld i CSS pružali su tehničku podršku; uključujući savjete i publikaciju ovog priručnika. Obje ove organizacije podržale su inicijativu Radnog tima za izradu ovog priručnika.

2

Analiza stanja

2.1 Procjena stanja sigurnosti zajednice

Procjena stanja sigurnosti zajednice namijenjena je prikupljanju početnih informacija koje se tiču sigurnosti zajednice. Radi se o informacijama i ostalim podacima koji se odnose na objektivnu sigurnost i subjektivni osjećaj bezbjednosti članova lokalne zajednice (ankete, statistike i ostale informacije koje pokrivaju najvažnije aspekte zajednice i njenih članova).

Ukoliko zajednicu čini neko malo mjesto ili susjedstvo (kvart), potrebno je organizovati sastanke sa stanovnicima ili s organizacijama koje postoje u toj sredini, kako bi se razmotrili aktuelni problemi. Za razliku od formalnih istraživanja, prikupljenje informacije neće predstavljati mišljenje cijele zajednice, nego manje grupe ljudi ili pojedinaca.

Osnovni elementi procjene trebalo bi da sadrže:

Elementi za procjenu stanja sigurnosti:

- općinska odjeljenja;
- privredne kompanije;
- prodavnice;
- osiguravajuće kompanije;
- privatne sigurnosne kompanije;
- banke;
- bolnice i klinike;
- centri za socijalni rad;
- agencije za podršku žrtvama;
- zatvori;
- NVO ili asocijacije za žene, mlade, kao i problemi sa djecom na ulici;
- organizacije civilnog društva;
- odjeli za urbanizam;
- mediji;
- obilazak i promatranje relevantnih mjesta;
- škole;
- gradske dvorane;
- policija i MUP.

Relevantne osobe koje mogu pružiti informacije o profilu zajednice mogu biti:

- lokalni lideri političkih partija;
- udruženja žena;
- religijske vođe i grupe;
- članovi nevladinih organizacija;
- uposleni u agencijama za potporu žrtvama;
- uposleni u pravnim odjelima;
- direktori i pedagozi u školama;
- socijalni radnici;
- policijski rukovodioci;
- sudije;
- tužioci;
- taksisti;
- novinari;
- trgovci i članovi civilnog društva.

Primjer profila sigurnosti zajednice

1. **Opis zajednice** (naziv zajednice, općina ili kanton kojem pripada i osnovne pravne karakteristike)
2. **Lokacija** (geografski položaj, najbliži gradovi kao i prirodne karakteristike)
3. **Stanovništvo**
  - a. Broj stanovnika
  - b. Etnička pripadnost
  - c. Starosna dob
  - d. Spol
4. **Infrastruktura zajednice**
  - a. Državne, entitetske i općinske ustanove i institucije
  - b. Školstvo
  - c. Zdravstvo
  - d. Kultura
  - e. Sport
  - f. Zabava
  - g. Saobraćajna mreža
  - i. Komunalna prevencija i problematika
5. **Ekonomska situacija u zajednici**
  - a. Približna procjena stepena nezaposlenosti
  - b. Privredni resursi
  - c. Socijalne prilike

nastavlja se →

6. Društveno-politička situacija

- a. Lokacije sjedišta političkih organizacija
- b. Lokacija boravka lokalnih političkih lidera
- c. Odnosi sa susjednim zajednicama
- d. Različite vrste netolerancije i mogućih tenzija
- e. Administrativne prepreke i problemi u odnosu lokalna zajednica-vlast
- f. Poštivanje ljudskih prava i osnovnih demokratskih načela

7. Mediji

- a. TV
- b. Radio
- c. Štampani mediji
- d. Ostali komunikacijski sustavi

8. Nevladine organizacije i udruženja građana**9. Pravosudni organi, sigurnosne institucije i agencije**

- a. Policija, vojska, zaštitarske agencije, civilna zaštita, centri za obavještanje i uzbunjivanje građana, auto-moto savezi, portiri i službenici na obezbjeđenju različitih objekata,
- b. sudovi, tužilaštva, ombudsmeni itd.

10. Sigurnosni problemi

- a. Kriminal
- b. Javni red i mir
- c. Sigurnost saobraćaja
- d. Problemi antisocijalnog i devijantnog ponašanja
- e. Komunalni i ekološki problemi
- f. Ostali sigurnosni problemi

2.2 Elementi za procjenu lokalne zajednice

Radi lakšeg rada, data je tabela koju ćemo koristiti kao alat za bilježenje zapažanja nastalih tokom svakodnevnih patrolnih obilazaka lokalnih zajednica.

Svaka kolona služi za bilježenje opažanja samo tijekom jedne pozorne službe.

U svakom redu tabele predstavljen je problem ili potencijalni problem koji bi se mogao dogoditi na određenoj lokaciji. Polja se upotrebljavaju za bilježenje svih problema, uz upisivanje broja koji označava ponuđeni odgovor:

- 0 ovaj problem nije uočen
- 1 ovaj problem nije posebno vidljiv niti značajan
- 2 ovaj problem doprinosi osjećaju nesigurnosti nekih članova lokalne zajednice
- 3 ovaj problem postoji ali se ne odnosi na svakoga
- 4 ovaj problem se tiče većine članova zajednice
- 5 ovaj problem narušava sigurnost skoro svakodnevno.

Na kraju svake kolone trebalo bi da bude izračunat konačni rezultat svih pojedinačnih posjeta. Visoki rezultati podrazumijevaju da su tijekom posjeta uočeni brojni problemi.

Tabela za unos podataka

Adresa lokacije (navesti preciznu lokaciju) - ulica, mjesna zajednica										
Opis lokacije, korištenje prostora (poslovnog, stambenog itd.)										
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Datum (DD/MM/GG)										
Vrijeme (sat:minut)										
Vremenske prilike										
Policajac										

nastavlja se →

Tabela za unos podataka (nastavak)

Socijalni problemi		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Problematični pojedinci i grupe ljudi koji se kreću na lokaciji	Odrasli										
	Maloljetnici										
	Skitnice, beskućnici i nepoznate osobe (stranci na lokaciji)										
	Problematični ili bučni susjedi, ugostiteljski i ostali objekti										
Pušteni psi i psi lualice											
Prostitucija, bludne, zakonski i moralno nedopuštene radnje											
Prostitucija											
Prosjaci											
Ostali lokalni problemi (komunalni i ekološki problemi)											
Ukupno											

Problemi infrastrukture		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Slaba ulična rasvjeta											
Grafiti	Uvredljiv grafit										
	Ostalo ili neklasifikovano										
Oštećeni objekti											
Oštećena autobusna stajališta i objekti (zgrade)											
Oštećena, napuštena ili izgorjela vozila											
Ostali lokalni problemi											
Ukupno											

nastavlja se →

3

Animiranje i
uključivanje
relevantnih
subjekata u
zajednici

3.1 Seminar za podizanje svijesti o sigurnosti zajednice

Uvod

Ovaj dio sadrži smjernice za organizovanje seminara u mjesnim zajednicama koje bi pokrenuli policijski službenici. Sadržaj seminara bi se određivao u zavisnosti od problema, a između ostalog bilo bi riječi i o sljedećim temama:

- Upoznavanje sa radom policije u zajednici (RPZ),
- Sudjelovanje u dijalogu o zajedničkim očekivanjima, potrebama i problemima,
- Mogućnost pronalaženja rješenja za aktuelne probleme.

Alat

Ovaj primjer pozivnice i programa se može koristiti pri planiranju seminara koji ima za cilj informisanje i povećanje svijesti učesnika seminara.

Primjer!

Pri organiziranju seminara za podizanje svijesti o sigurnosti u zajednici, Centar za sigurnosne studije u BiH pozvao je:

- predstavnike općinskih vlasti;
- lidere mjesnih zajednica;
- policajce;
- predstavnike NVO-a;
- članove asocijacije roditelja;
- članove asocijacije mladih i studenata;
- predstavnike medija (kako bi učestvovali u diskusiji) i novinare (kako bi izvještavali o sastanku);
- predstavnike međunarodnih organizacija.

Predmet: *Poziv na seminar*

Poštovani,

Centar za sigurnosne studije iz Sarajeva u suradnji sa Saferworldom, implementira projekt pod nazivom "Rad policije u zajednici", a kao što Vam je poznato, ovaj projekt se provodi u MZ Podhum i MZ Brankovac.

U okviru navedenog projekta, Centar za sigurnosne studije organizuje seminar, te nam je čast pozvati Vas. Seminar će biti održan 18. septembra (utorak) 2007. godine u 11 sati u prostorijama hotela "Ero" u Mostaru.

Cilj seminara je da se predstavnici izvršne i zakonodavne vlasti lokalnih organa uprave, uprave policije, te predstavnici civilnog društva upoznaju sa projektom, kao i strategijom rada policije u zajednici.

U prilogu Vam dostavljamo nacrt programa seminara.

S poštovanjem,

SEMINAR

Promocija projekta "Rad policije u zajednici"

Mostar

Utorak 18.09.2007.god.

11:00 – 11:30	<p>Uvodna izlaganja</p> <p>Denis Hadžović Generalni sekretar, Centar za sigurnosne studije BiH</p> <p>Ljubo Bešlić Gradonačelnik Grada Mostara</p> <p>Himzo Đonko Načelnik PU Mostar</p>
---------------	--

nastavlja se →

11:30 – 13:00	Sesija I
Moderator:	Predrag Šupljeglav Načelnik Odjela za organizaciju, pravne poslove i opću upravu
Govornici:	Armin Kržalić - Predstavljanje projekta Kordinator projekta, Centar za sigurnosne studije Senad Ibrulj - Nacionalna strategija "Rad policije u zajednici" Šef odsjeka za edukaciju u MUP-u HNK Đulsa Meškić - Sigurnosna situacija u MZ Brankovac sa stajališta njezinih građana Sekretar MZ Brankovac DISKUSIJA

Zapamtiti

- Uspjeh ovih seminara ovisi o sudjelovanju zainteresiranih i relevantnih pojedinaca.
- Važno je pažljivo izabrati mjesto sastanka: Hoće li prostorija biti dovoljno velika? Postoji li sva potrebna oprema? Da li su sjedišta adekvatno postavljena (idealno bi bilo da su stolice postavljene u krug)?
- Pored toga, treba pažljivo izabrati i datum sastanka, provjeriti da na taj dan nije neki praznik ili neki drugi važan događaj kao što je neka konferencija ili festival.
- Odluka o tome ko će voditi sastanak trebala bi biti donesena unaprijed i naglašena na pozivnom pismu ili na programu.

3.2. Forum za sigurnost zajednice

Zajednica, policija i lokalna uprava, kao i svi ostali društveni segmenti, trebalo bi da konstantno i planski rade na sprečavanju kriminala i svih ostalih potencijalnih opasnosti po građane, u čemu im od velike pomoći mogu biti forumi za bezbjednost zajednice, kao tijela u okviru kojih će se ostvarivati partnerstvo između policije i zajednice i rješavati različiti sigurnosni problemi, naročito oni komunalne prirode.

Organizacione jedinice policijskih agencija su začetnici osnivanja foruma za bezbjednost zajednice u lokalnim sredinama i takva uloga pripadnika policije trebalo bi da se nastavi u roku ne dužem od jedne godine, jer bi nakon osnivačkog sastanka i definisanja načina rada te izbora ključnih ljudi (predsjednik, sekretar, itd.), rukovodeću ulogu u radu foruma na sebe preuzeli organi lokalne uprave. Stalni član foruma obavezno treba da bude rukovodni radnik organizacione jedinice policije u lokalnoj zajednici, a bilo bi dobro da u radu te asocijacije, stalno ili po potrebi, učestvuje i službenik policije zadužen za rad policije u zajednici, naročito u gradovima i većim općinama.

U dosadašnjoj praksi, predsjednik foruma se bira na period od jedne godine, s mogućnošću reizbora, što naravno ne mora da bude obavezno, kao ni pomenuti vremenski okvir trajanja mandata predsjednika foruma. Ulogu sekretara obavljaju radnici lokalne uprave koji su u okviru redovnih poslova u lokalnoj upravi obično zaduženi za koordinaciju rada mjesnih zajednica. U sastav foruma obavezno se uključuju vladine i nevladine organizacije, lokalne organizacije i institucije, poput škola, vjerskih organizacija, grupa mladih, udruženja građana, predstavnici mjesnih zajednica, medija, civilnih organizacija i ostalih udruženja.

Rukovodeća uloga lokalne uprave u radu foruma ima veliki značaj, jer se na taj način osiguravaju osnovni materijalno-tehnički preduvjeti za rad foruma. Izuzetno važan korak predstavlja ozvaničavanje rada foruma za sigurnost od strane lokalne uprave. Naime, lokalna uprava može odmah da formira forum kao zvanično gradsko, odnosno općinsko tijelo, ili da imenuje forum za jedno od tijela skupštine općine, u koje će delegirati svoje predstavnike, obično nekoliko skupštinskih odbornika. Na taj način će problemi identifikovani na forumu, koji su većeg intenziteta, postati predmet interesovanja lokalne skupštine, što će im osigurati očekivani status i mogućnost bržeg rješavanja. U svakom slučaju, podršku treba pružiti i svim drugim načinima za osnivanje foruma, jer je najbitnije da ovakva asocijacija zaživi u lokalnoj zajednici, a očekivati je da će i organi lokalne uprave vremenom prepoznati njen značaj i aktivno se uključiti u rad.

Radi lakšeg protoka informacija, a posebno identifikovanja i rješavanja problema, preporučuje se da se na području lokalne zajednice osnuju i mjesni odbori za sigurnost, koji bi u sklopu jednog odbora obuhvatili nekoliko mjesnih zajednica, kao i sva udruženja i organizacije sa tog mikropodručja. U dosta sredina ovakva praksa je dala zapažene rezultate, jer spomenuti mjesni odbori predstavljaju svojevrsne «mini forume» i odlična su pretpostavka za lakše identifikovanje i rješavanje sigurnosnih problema u užoj lokalnoj zajednici, kvartu ili susjedstvu. Oni djeluju na sličan način kao i forumi, a njihovi predstavnici postaju stalni ili povremeni članovi općinskog foruma za sigurnost zajednice.

Zavisno od veličine lokalne zajednice, odnosno da li se radi o gradu, većoj ili manjoj općini, kao i od broja i težine problema u lokalnoj zajednici, sastanci foruma se mogu održavati jednom do dva puta mjesečno, a u manjim sredinama dvomjesečno ili kvartalno. O tome će odlučivati članovi foruma i aktuelna sigurnosna problematika. Bez obzira na tempo održavanja sastanaka, svaka sjednica bi trebalo da sadrži sledeće elemente:

- Analiza sigurnosne situacije i izbor najbitnijih problema u zajednici
- rangiranje problema po prioritetima
- identifikovanje uzroka tih problema
- utvrđivanje metoda i načina rješavanja problema
- odlučivanje o akterima koji trebaju biti uključeni u rješavanje problema
- izrada okvirnog akcionog plana za rješavanje problema (samo kod problema većeg obima)

Članovima foruma treba objasniti da je neostvarivo da to udruženje rješava najteža sigurnosna pitanja, poput organizovanog kriminala ili terorizma, te da je u njenom domenu identifikovanje i rješavanje stvarnih lokalnih problema, prvenstveno komunalne prirode, kao što su popravljavanje pokvarene ulične rasvjete, uklanjanje divljih deponija smeća, smanjenje nasilja u porodici i u školama, radno vrijeme ugostiteljskih objekata, točenje alkohola maloljetnicima, itd. Iako rješavanje tih problema iziskuje značajna finansijska sredstva, koja lokalna zajednica ponekad ne može pravovremeno da osigura, stalnim insistiranjem na postojanju problema ubrzat će se i njihovo rješavanje, posebno ukoliko se u taj proces uključe najbitniji subjekti u zajednici te angažuju mediji i šira javnost. Zato je neophodno da se rješavanju svakog problema pristupi na realan način, uz uvažavanje otežavajućih prilika i okolnosti, ali se isto tako nikada ne smije odustati od zacrtanog cilja, odnosno konačne eliminacije problema. Isto tako, obaveza je svih članova foruma, pa tako i predstavnika policije, da redovno informišu o preduzetim aktivnostima iz njihove nadležnosti koje su dogovorene na sastancima

forumu, kao i o postignutim rezultatima.

Izgradnja partnerstva sa zajednicom je ključni element rada policije u zajednici i sigurnosti zajednice i ne može se efikasno realizovati bez kvalitetne identifikacije relevantnih subjekata u lokalnoj sredini, koji će biti spremni da se aktivno angažuju na rješavanju sigurnosnih pitanja i stvaranju sigurnijeg okruženja. Od kvaliteta njihovog izbora u znatnoj mjeri će zavisiti i uspješnost rada lokalnih foruma za sigurnost i mjesnih odbora. Prema nekadašnjem, u znatnoj mjeri prevaziđenom načinu rada, policajci su po pravilu samo poslovno komunicirali sa građanima, u slučajevima kada se oni pojavljuju kao žrtve krivičnih djela ili sitni prekršioc propisa (saobraćajni prekršaji i slično). Ovakvi kontakti obično su u sebi nosili napetost, nepovjerenje i opterećenje konkretnom konfliktnom situacijom. Za razliku od toga, prilikom uspostavljanja svakodnevnih kontakata sa sugrađanima koji nisu opterećeni konfliktnim situacijama, uspostavlja se međusobno povjerenje i na taj način se stvaraju uvjeti za proširivanje kruga građana koji imaju pozitivna iskustva sa policijom, a samim tim se povećava broj iskrenih i dobronamjernih saradnika. Identifikacija značajnih subjekata u zajednici zavisit će u znatnoj mjeri i od profesionalnosti vođa sektora i policajaca na terenu, koji moraju imati uvid u sve bitne dijelove lokalne zajednice, posebno kada je riječ o organizacijama, udruženjima, agencijama i svim drugim asocijacijama, ali i privrednim i ostalim subjektima u zajednici.

Partnerske odnose policija sa građanima ostvaruje posredno, preko njihovih ovlaštenih predstavnika, ili neposredno, putem direktne komunikacije sa građanima. Jedan od vodećih principa prilikom uključivanja značajnih subjekata u zajednički rad svakako bi trebao da bude princip dobrovoljnosti, što znači da bi buduće partnerske veze trebalo uspostavljati sa predstavnicima organizacija i građanima koji su svjesni da je bezbjednost jedna od bitnih pretpostavki ukupnog kvaliteta života i koji na dobrovoljnoj osnovi, volonterskim radom, žele da daju svoj doprinos poboljšanju sigurnosti u sredini u kojoj žive. Pri tome treba voditi računa da se za zajedničko djelovanje i saradnju izaberu odgovarajući pojedinci. Njihovo povjerenje i želju za učešćem u rješavanju sigurnosnih problema treba podsticati kontinuirano, neusiljeno, putem kontakata i neobavezujuće komunikacije. To ni u kom slučaju ne smiju biti lica sa kriminalnim dosjeom, sumnjive prošlosti i neodgovarajućih moralnih normi i načela. Naime, još uvijek su prisutna pogrešna mišljenja da se rad policije u zajednici odnosi i na «vrbovanje» informanata, odnosno doušnika, među kojima ima i onih sa kriminalnim dosjeom. Iako se nakon uspostavljanja partnerskih odnosa sa zajednicom razmjenjuje znatan broj korisnih informacija sigurnosnog karaktera, način na koji se do njih dolazi bitno se razlikuje od spomenutog angažovanja klasičnih informanata. S obzirom na njihovu društvenu ulogu, značajne

predstavnik lokalne zajednice možemo podijeliti u tri grupe:

- predstavnici građana i njihovih lokalnih (mjesnih) asocijacija
- predstavnici zvaničnih institucija, lokalne uprave, organizacija, udruženja i agencija
- predstavnici nevladinih, sportskih, kulturnih, privrednih i ostalih organizacija, udruženja i sl.

U prvu grupu spadaju ugledniji članovi lokalne zajednice, u skladu sa ranije spomenutim kriterijima, te predsjednici udruženja etažnih vlasnika i mjesnih zajednica kao neposredno izabrani predstavnici lokalne zajednice koji su najbolje upoznati sa brojnim problemima koji muče stanovnike sredine u kojoj žive. Iskustva u praksi su pokazala da su veoma korisni partneri i pensionisani pripadnici policije i drugih srodnih službi, čije životno i profesionalno iskustvo mnogo znači za sigurnost zajednice. Drugu grupu sačinjavaju predstavnici zvaničnih institucija, udruženja i agencija: lokalne uprave, sudstva, prosvjete, zdravstva, itd. U treću grupu spadaju predstavnici nevladinih, sportskih, privrednih i ostalih udruženja i asocijacija.

Kod identifikacije i izbora značajnih subjekata u zajednici posebno treba obratiti pažnju na činjenicu da su predstavnici mjesnih zajednica najčešće istaknuti predstavnici vladajuće političke stranke u toj sredini, pa zato takva saradnja uvijek mora da se odvija s određenom dozom opreza, zbog čega bi trebalo da bude potpuno apolitična, javna i transparentna, kako ne bi bila loše, pa čak i zlonamjerno okarakterisana od strane jednog broja građana, obično simpatizera neke druge političke partije. Prilikom angažovanja predstavnika zvaničnih institucija, udruženja i agencija, neposrednu komunikaciju bi trebalo ostvarivati sa stručnim osobljem, čiji su profesionalni zadaci između ostalog, vezani i za saradnju sa drugim agencijama i koji, naravno, pokazuju ličnu želju za takvom saradnjom. Održavanje partnerskih odnosa isključivo sa direktorima, odnosno rukovodiocima ustanova, pokazalo se u dosadašnjoj praksi kao poprilično nepraktično rješenje, jer su direktori vrlo često zauzeti brojnim profesionalnim zaduženjima, kao što su sastanci, seminari i službena putovanja. Lica sa kojima saradujemo u okviru treće grupe obično vežemo uz njihovu vodeću ulogu u navedenim organizacijama, pa su to najčešće predsjednici NVO-a, sportskih asocijacija, privrednih kolektiva, raznih udruženja, poput autoprijevoznika i slično, ili lica koja najbolje razumiju ovakvu i sličnu problematiku, zbog čega ih predsjednici spomenutih asocijacija najčešće angažuju za ostvarivanje saradnje.

Treba imati u vidu da neposredne kontakte i komunikaciju u okviru sve tri navedene grupe, koji su osnova stvaranja dobrih partnerskih odnosa, ne treba ograničiti samo na jedno lice (direktora škole, sekretara MZ, predsjednika NVO-a), jer će razmjena mišljenja i sa nekim drugim članovima

interesnih grupa poboljšati kvalitet saradnje i imati veći odjek u zajednici. Izuzetno je važno da u rad foruma budu uključeni i predstavnici medija, i to ne samo kao izvještači sa sastanaka foruma, nego kao aktivni članovi tih asocijacija, koji će ličnim angažovanjem i uz pomoć sredstava informisanja za koje rade pomoći da se aktuelni problemi brže i efikasnije identifikuju i rješavaju te da žitelji matičnog grada ili općine, ali i šire zajednice, budu upoznati sa najvažnijim aktivnostima foruma za sigurnost.

Ne treba zaboraviti da uticaj građana na donošenje policijskih odluka i na politiku policijskog posla nije neograničen. Naravno da se u dosta slučajeva mogu donositi zajednički odluke, ali postoje situacije kada je to nemoguće, jer su neka bitna pitanja riješena zakonom, ustavnim odredbama i slično. Osim toga, standardi koje članovi lokalne zajednice žele da ustanove ne mogu biti u suprotnosti sa zakonskim normama. Zbog toga bi bilo dobro da se prilikom zajedničke saradnje jasnije preciziraju pitanja i oblasti u vezi sa kojima se može ispoljiti uticaj zajednice na donošenje policijskih odluka. Međutim, nezavisno od tih ograničenja, svim saradnicima na raspolaganju ostaje veliki prostor koji može služiti za dalje izgrađivanje partnerstva.

1. Predsjednik

Dužnosti predsjednika su da:

- predsjedava sastancima foruma;
- osigurava da je rad foruma u skladu s odredbama i svim drugim pravilima i procedurama foruma.

2. Sekretar

Dužnosti sekretara su da:

- organizuje sve sastanke zajedno sa predsjednikom;
- vodi zabilješke na sastancima;
- prima i šalje informacije za i iz foruma;
- čuva sve službene dokumente foruma osim finansijskih izvještaja.

Sekretar bilježi ili registruje sljedeće dokumente:

- podatke o članstvu;
- programe;
- registre o prisustvovanju na sastancima;
- bilješke;
- izvještaje;
- korespondencija.

3. Članovi foruma

Svaki član foruma ima pravo da:

- sudjeluje u svim aktivnostima foruma;
- ima uvid u snimke, knjige i bilješke sa sastanaka;
- glasa na sastancima;
- bude izabran za bilo koju poziciju u forumu.

Svaki član foruma ima obavezu da:

- radi za dobrobit foruma;
- podstiče mještane zajednice i policiju da učestvuju u rješavanju problema;
- objasni koja je svrha rada policije u zajednici i koje bi trebale biti;
- bude odgovoran prema zajednici;
- dolazi na vrijeme na sastanke;
- pridržava se tačnih procedura sastanaka.

5. Sastanci foruma

Forum bi se trebao sastajati u redovitim vremenskim intervalima koji bi trebali unaprijed biti dogovoreni. Tačan datum svakog sljedećeg sastanka trebao bi biti dogovoren i određen na kraju svakog sastanka, a sekretar bi trebao biti u kontaktu s učesnicima kako bi se potvrdio njihov dolazak.

3.3 Organizovanje različitih sastanaka sa ključnim partnerima u zajednici

Radi identifikovanja i rješavanja problema preporučuje se da se na području lokalne zajednice osmisle i drugi vidovi organizovanja mjesnog stanovništva radi identifikovanja i rješavanja aktuelnih sigurnosnih problema. U tu svrhu moguće je organizovati mjesne odbore za sigurnost. Jedan lokalni odbor obuhvatio bi nekoliko mjesnih zajednica, kao i sve asocijacije, organizacije i udruženja sa tog mikropodručja, uključujući i predstavnike policije, prvenstveno policajce za rad policije u zajednici, ili vođe sektora, a bilo bi dobro da ovim sastancima povremeno prisustvuju i rukovodni radnici policije.

4

Identifikacija problema u zajednici

4.1 Fokus grupe

Uvod

Prikupljanje informacija kao dio šireg pristupa rada policije u rješavanju sigurnosnih problema teži smišljenom i zajedničkom radu policijskih službenika i predstavnika zajednice.

U svim fazama prikupljanja podataka se mogu koristiti intervjui i odbrani pojedinci i grupe (fokus grupe), na osnovu kojih se mogu uočiti i identifikovati sigurnosni problemi.

U skladu sa ciljevima projekata odlučujemo koje informacije su bitne, te u sklopu toga donosimo i odluku s kim treba razgovarati (npr. godine, pol, lokacija, etnička pripadnost, itd.).

- Odlučite koga treba intervjuisati, ili ko treba učestvovati u fokus grupi;
- Intervjuisanje i diskusije mogu biti „jedan na jedan“ ili u manjim grupama (najidealnije 4-8 lica).
- Ukoliko imate dostupne podatke o ispitanicima, najbolje je odrediti broj različitih grupnih diskusija, a svaka od njih bi trebala uključivati homogenu grupu koja se razlikuje od svake druge grupe (npr. intervjuisati grupu žena i grupu muškaraca posebno).
- Napravite set pitanja koja će vam pomoći u fokusiranju diskusije na područja od najvećeg značaja, gdje svi učesnici mogu slobodno da razgovaraju s ostalim članovima grupe.

Alat

Policajci koji rade u zajednici ponekad teško mogu da otkriju „pravu“ vrstu problema prilikom razgovora sa članovima fokus grupa.

Postoje dva načina na koja se to može učiniti:

- a) oni bi trebali jasno objasniti vrste sigurnosnih problema čije su rješenje u mogućnosti podstaknuti u okviru ovog projekta (ovo može biti učinjeno ili u toku rada fokus grupa ili prije sastanka fokus grupa);
- b) „usmjeravati“ fokus grupu u pravcu onih problema za koje smatraju da mogu pomoći u njihovom rješavanju.

U većini slučajeva bolje je biti iskren i otvoren prema ljudima i reći im „mi možemo uraditi samo to i to“. Međutim, to sa sobom nosi i rizik djelimičnog gubljenja povjerenja od strane zajednice, što pripadnicima policije svakako nije cilj.

Pristup koji se izabere je vlastita odluka, ali ona svakako treba biti pažljivo isplanirana prije primjenjivanja.

Lista provjere

Postoji još nekoliko načina da bi se osigurao uspjeh:

- izbjeći političke i pravne teme;
- pomoći članovima zajednice da shvate da projekt služi isključivo njima i da je njihov;
- stvoriti dodatne planove u slučaju da fokus grupe ne uspiju identifikovati dva ili tri problema (npr. ispitivanja od vrata do vrata);
- izabrati nosioca aktivnosti u kojeg fokus grupa ima povjerenja;
- stvoriti osjećaj da građani mogu sudjelovati i doprinosti u rješavanju problema.

Načini vođenja intervjua i razgovora
Formiranje fokus grupe

- 2 ili 3 fokus grupe
- Svaka od grupa trebala bi se sastojati od 8 do 10 ljudi iz zajednice.
- Fokus grupe bi trebale predstavljati razne članove zajednice, npr.
  - predstavnike kućnog savjeta
  - muškarce/žene
  - mlade/penzionere
  - studente/nastavnike/eksperte za pojedine oblasti/konobare itd.

Kako slušati

Svrha fokus grupa je da se razumije što njeni članovi misle i osjećaju. Međutim, često postoje razne barijere koje sprečavaju pojedine građane u izražavanju njihovih misli. Naš je zadatak da slušamo ono što članovi žele i da im omogućimo da slobodno i bez bojazni izraze svoje mišljenje.

nastavlja se →

Što ljude sprečava u izražavanju svojih mišljenja?

- Tabui (npr. ne pričaju o nasilju u obitelji jer je to „teška“ tema);
- Predrasude (prema nekoj specifičnoj grupi);
- Strah (od toga kako neko ko nema isto mišljenje reaguje);
- Stid (poniženje);
- Osjećaj nevažnosti (npr. “to se mene ne tiče”);
- Osjećaj srama (npr. “nisam navikao/la govoriti pred ljudima”);
- Socijalno ograničenje (može proizaći iz osjećaja hijerarhije, npr. na osnovu političke, rodne, etničke različitosti);
- Jezičke barijere.

4.2 Tabela za rangiranje problema

Uvod

Tabela je sačinjena za učesnike razgovora, kao i za rangiranje problema koji su identifikovani (pogledaj tabelu desno). Učesnicima je rečeno da imaju maksimalno tri glasa po osobi i da ti glasovi trebaju biti iskorišteni za tri problema za koje vjeruju da imaju najveći prioritet za zajednicu. U jednom kvadratu ne može biti više od jednog glasa. Glasovi se mogu bilježiti olovkom ili naljepnicama. Nakon toga se zbroje glasovi za svaki problem i odredi prioritet za svaki problem – 1 za najprioritetniji i tako dalje. Dakle, rezultati daju indicije o tome koji su problemi najveći, mogu pomoći u identifikovanju problema, a ako se riješe po prioritetu i efikasno, mogu doprinijeti brzim rješenjima.

Primjer

Problem	Glasovi	Prioritet
Dostupnost oružja	••	3
Psi lualice	••••••••	1
Saobraćaj	•	4
Kriminal povezan sa upotrebom droga	••••	2

Alat

Tabela za rangiranje problema

Problem	Glasovi	Prioritet

5

Pronalaženje
adekvatnih
rješenja i njihova
implementacija

5.1 Projektna dokumentacija

Uvod

Svaki uspješan projekt na ostvarivanju višeg nivoa sigurnosti građana trebao bi da posjeduje podršku u zajednici. Svakako provođenje sigurnosnih prijekata treba provoditi u saradnji sa građanima, te u njima tražiti partnere za njegovu primjenu i implementaciju.

Projekt mora odgovoriti onim potrebama i prioritetima koje ste identifikovali zajedno sa vašim građanima i zajednicom.

Kako bi se uspješno mogao odvijati projekt, neophodano je izraditi dobar plan njegove implementacije kako bi se on u težim slučajevima ostvarivao "korak po korak".

Program opisan u donjem dijelu teksta namijenjen je kao pomoć u pronalaženju efikasnih načina rješavanja problema u zajednici, prvenstveno onih prioritetnih (tj. ovaj program koristi pristup „prevencija zločina u okruženju“ usmjeravanjem pažnje na ono što može biti učinjeno u sredinama gdje se takva pojava očituje).

Alat

Prilikom izrade plana projekta, potrebno je utvrditi njegove prioritete, ciljne grupe, ciljeve, akcioni plan (uključujući i odgovornosti i rokove), te pored svega i troškove. Nakon svega je neophodno zabilježiti navedene informacije u odgovarajućem dokumentu. Dokument ima ulogu vodiča tokom rada na projektu. Također, dokument može poslužiti i kao osnova za prikupljanje finansijskih sredstava od potencijalnih donatora radi provođenja.

U nastavku teksta možete pronaći primjer projektnog dokumenta (str. 28).

Primjer

Ukoliko je jedan od problema nasilje u porodici, onda cilj može biti smanjenje takve vrste nasilja u zajednici. Ukoliko je riječ o vandalizmu, cilj projekta može biti smanjenje slučajeva vandalizma u toj zajednici.

Ciljevi

Projekat mora riješiti stvarni problem u zajednici, tako da ciljevi projekta moraju biti u vezi sa problemom koji želite da riješite. Ciljevi su u suštini šireg određenja, jer se uz pomoć njih treba da razjasni ono što se želi postići.

Ciljne grupe

Ciljne grupe obuhvataju građane kojima, u krajnjoj liniji, uspješno provođenje projekta može itekako pomoći.

Prema tome, na vama je da odlučite ko na osnovu vašeg projekta izvlači korist:

- žrtve određene vrste krivičnih djela?
- određeni tipovi prijestupnika?
- stanovnici određene zajednice?
- cijela zajednica?

Krajnji ciljevi

Cilj projekta je u suštini generalan. Krajnji ciljevi su, u drugu ruku, mali ciljevi koji trebaju pomoći u ostvarenju većih ciljeva. Ovo znači da krajnji cilj mora biti usmjeren na ono što se takvim jednim projektom želi da postigne.

Primjer

Recimo da je cilj vašeg projekta smanjenje nasilja u porodici. Vaše ciljne grupe obuhvataju lica izložena nasilju u porodici. Specifični ciljevi projekta su:

1. Ohrabriti žene da se obrate policiji i pravosudnim institucijama
2. Otvoriti savjetovalište za žrtve nasilja;
3. Otvoriti centar za žrtve

Akcioni plan

Po okončanju identifikacije ciljeva projekta, potrebno je sastaviti odgovarajući akcioni plan za realizaciju zacrtanih ciljeva. Za realizaciju krajnjih ciljeva, neophodno je zadužiti određene ljude za izvršenje svakog pojedinog zadatka. Potrebno je odrediti ljude koji će provoditi određene zadatke, jer ukoliko ne raspodijelite sve zadatke, malo je vjerovatno da će se oni i provesti. Također, svaki akcioni plan mora imati tačno određene rokove za njihovo provođenje.

Primjer

Ukoliko je zadatak otvaranje centra za žrtve nasilja u porodici, akcioni plan može sadržavati sljedeće stavke:

1. Utvrditi lokaciju centra do marta 2009.;
2. Prikupiti sredstva do aprila 2009.;
3. Pronaći lica koja će voditi centar do aprila 2009.;
4. Organizovati obuku lica koja će raditi u centru do juna 2009.;
5. Krajem juna 2009. reklamirati otvaranje centra;
6. Otvaranje centra u julu 2009.

Gore navedeni elementi također trebaju sadržavati imena lica koja su zadužena za izvršenje određenog zadatka.

Lista provjere

Akcioni plan treba da sadrži:

- Sve navedene krajnje ciljeve projekta;
- Akcije ili učinke za njihovo ostvarivanje;
- Vremenske rokove;
- Imena lica zaduženih za obavljanje određenih zadataka.

Budžet

Radi predviđanja neophodnih sredstava za bilo koju vrstu akcionog plana, za uspješno provođenje projekta potrebno je imati budžet. Budžet za projekt je sastavni dio glavnog dokumenta projekta. Sama zajednica ili policijska stanica često nije u mogućnosti da osigura sva neophodna sredstva za implementaciju predviđenog projekta.

Pojedini elementi liste provjere (navedeni u primjeru) nisu uvijek neophodni, npr. kancelarijski troškovi, ukoliko je projekt moguće provesti u prostorijama policijske stanice ili lokalne zajednice, dok se neki elementi na listu mogu dodati i naknadno.

Primjer

Budžet za provođenje akcionog plana uspostave centra za žrtve nasilja u porodici treba da ima sljedeći izgled:

Budžet projektnog dokumenta centra za žrtve nasilja u porodici od aprila 2008. do marta 2009.

1. Iznajmljivanje soba za lokalni centar.....	70,000 KM
2. Telefonski računi.....	2,000 KM
3. Kancelarijski materijal.....	1,400 KM
4. Oprema i namještaj.....	15,000 KM
5. Trening osoblja.....	9,000 KM
6. Taksi i ostali troškovi prijevoza.....	1,000 KM
7. Reklamni materijal.....	1,500 KM
8. Vanjski konsultanti za procjenu projekta	2,000 KM
UKUPNO	101,900 KM

Lista provjere

U nacrtu budžeta proračuna potrebno je uključiti i troškove za:

- administraciju;
- ured;
- komunikaciju (telefon, faks);
- kancelarijski materijal;
- opremu;
- trening;
- transport;
- stručno savjetovanje;
- istraživanje;
- monitoring i evaluaciju.

Primjer projektnog dokumenta

Uvod

1. Svrha

2. Ciljne grupe

3. Ciljevi

4. Akcioni plan

Cilj	Akcija	Vremenski okvir	Osoba

5. Budžet

Administracija		
	–	0.00
	–	0.00

nastavlja se →

Kancelarijski troškovi		
	-	0.00
	-	0.00
Komunikacija (telefon, faks)		
	-	0.00
	-	0.00
Kancelarijski materijal		
	-	0.00
	-	0.00
Oprema		
	-	0.00
	-	0.00
Trening		
	-	0.00
	-	0.00
Transport		
	-	0.00
	-	0.00
Stručno savjetovanje		
	-	0.00
	-	0.00
Istraživanje		
	-	0.00
	-	0.00

nastavlja se →

Monitoring i evaluacija		
	-	0.00
	-	0.00
Ostalo		
	-	0.00
	-	0.00
Ukupno		0.00

Rezime

- Da li ste odredili prioritete i krajnje ciljeve projekta? Da li su oni lako razumljivi i u vezi sa problemima prisutnim unutar zajednice?
- Da li ste utvrdili ciljnu grupaciju građana kojima ovaj projekt treba da pomogne?
- Da li ste napravili nacrt budžeta za projekt i neophodna sredstva? Da li je nacrt budžeta dovoljno razumljiv i detaljan za potencijalne donatore?
- Da li ste sve relevantne informacije stavili unutar jednog dokumenta?

5.2 Plan sigurnosti u zajednici

Uvod

Nakon identifikacije prioritetnih problema, važno je pristupiti izradi odgovarajućeg plana za njihovo rješavanje.

Iako policija u pojedinim slučajevima igra ključnu ulogu u pronalasku rješenja i njihovu primjenu u praksi, najčešće se dešava da se problemi sa kojima se zajednica suočava u cjelosti rješavaju od strane same zajednice, uključujući i rad policije ali i izabranih predstavnika lokalne zajednice, socijalnih i religijskih predstavnika, privatnih kompanija itd.

Stoga, pojedini primjeri mogu da podrazumijevaju uključivanje različitih pojedinaca i organizacija u rješavanje problema u zajednici te u njihovoj identifikaciji, planiranju i implementaciji rješenja. Sigurnosni planovi zajednice su, prije svega, osmišljeni na takav način da uzimaju u obzir poglede i mišljenja različitih ljudi.

Alat

Sigurnosni plan zajednice je program za vođenje diskusija i rada predstavnika u zajednici prilikom rješavanja problema koji su utvrđeni kao prioritetni.

Naziv zajednice

Potrebno je što preciznije odrediti zajednicu u kojoj će se planirani projekt desiti. To može da bude i naziv neke određene mjesne zajednice, određenog susjedstva gradskog naselja ili naziv sela, policijske oblasti i slično. Definisanje mjesta ili područja prema planu provedbe projekta radi rješavanja problema, predstavlja pomoć u radu i procjeni njegovog utjecaja po završetku planiranog posla.

Primjer

U 2005. godini Saferworld je ustvrdio postojanje lokalne zajednice susjeda na Trgu heroja, u Općini Novo Sarajevo, kao mjesto za implementaciju sigurnosnog plana zajednice.

Prioritetni problemi

Namjera sigurnosnog plana zajednice je rješavanje jednog, umjesto više postojećih problema. To može da bude neki od problema koji su prethodno navedeni kao prioritetni, a koji mora biti dovoljno precizno određen radi lakše diskusije i rada na njegovom rješavanju.

Primjer

Na Trgu heroja, kao prioritetan problem identificiran je nedostatak ili slaba saradnja između zajednice i policije.

Cilj

Sam cilj bi trebalo da opisuje ono što se takvim projektom želi postići.

Riječ je ne samo o pukom “rješavanju problema” nego i o opisu i primjeru rada na jednom takvom projektu kojim je moguće promijeniti postojeće okolnosti ili trenutno stanje u zajednici, rješavanjem problema i sprečavanjem njegovog ponavljanja.

Primjer

Cilj sigurnosnog plana zajednice na Trgu heroja se odnosio na smanjenje kriminala i straha za sigurnost (najviše za provale, pljačke i dilanje i zloupotrebu droga) i poboljšanje nivoa suradnje između lokalne zajednice i predstavnika policije.

Sudjelovanje pojedinaca i organizacija

Pristup u radu na rješavanju problema oslanjanjem na lokalnu zajednicu zahtijeva učesće ne samo policije nego i većeg broja različitih aktera. Ovo je naročito istina za one probleme koji se ne odnose samo na određene slučajeve kriminala nego i na pitanja kao što su sigurnost na cesti, pitanja javne higijene ili infrastrukture. Akteri mogu biti npr: učitelji, doktori, vjerske vođe, privatni poduzetnici, ali također i obični građani koji žive u prethodno navedenim zajednicama. Učešće ovih pojedinaca i organizacija u radu foruma za sigurnost u zajednici, koji je osmišljen radi rješavanja konkretnog problema, trebalo bi da traje tokom čitavog projekta.

Primjer

Za rješavanje problema u zajednici na Trgu heroja, uspostavljen je forum za sigurnost u zajednici koju čine njeni stanovnici, lokalne policijske snage, sekretar ureda M.Z. na Trgu heroja i NVO CSS.

Krajnji cilj

Radi uspješnog završetka projekta i postizanja zacrtanih ciljeva, krajnji cilj plana za sigurnost u zajednici treba sadržavati i opis planiranih poslova. Pored kratkog sažetka krajnjeg cilja, on treba sadržavati i dovoljno detalja za pojedince i organizacije uključene u njegovo rješavanje kao primjer onog što se od njih kao grupe očekuje.

Primjer

Forum za sigurnost zajednice na Trgu heroja je odredio prioritete poput: uspostavljanja redovne komunikacije između zajednice i policije i rast i poboljšanje povjerenja u međusobnim odnosima, poboljšanje stepena podnesenih prijava policiji, smanjenje stope kriminala.

Raspodjela odgovornosti

Nakon utvrđivanja učesnika i krajnjeg cilja, važno je navesti ulogu i odgovornost koja leži na svakom pojedinom učesniku. Krajnji cilj svakog pojedinog zadatka je implementacija onog što je njime opisano, a što bi na kraju trebalo da doprinese njegovom uspjehu. Također, svaki bi se zadatak odnosio na odgovarajućeg učesnika ili grupu, dok bi se njihov napredak mogo pratiti putem redovitih izvještaja o njihovom radu. U teoriji projekt je završen po ispunjenju svih zadataka i ciljeva navedenih u ovom odjeljku.

Datumi revizije

Važno je prethodno postići saglasnost oko datuma revizije gdje bi se na sastanku uključenih pojedinaca i organizacija na planu sigurnosti u zajednici podnijeli svi izvještaji o napretku.

Za vrijeme održavanja grupnih sastanaka važno je razmotriti tok napretka, prilagoditi ciljeve, odgovornosti, rok za ostvarivanje navedenih zadataka, pa čak i mijenjati listu uključenih aktera radi uključivanja drugih partnera u projektu koji mogu doprinijeti njegovom napretku.

Primjer

Na primjeru projekta sa Trga heroja, datumi revizije su određeni za 1. juli 2006. i 1. septembar 2006.

Budžet

Svaki plan za sigurnost u zajednici uključuje budžet u kojem se predviđaju sva sredstva potrebna za njegovu realizaciju.

Za pojedine troškove nije moguće osigurati dovoljno sredstava za implementaciju projekta te je stoga neophodno uputiti zahtjev potencijalnim donatorima za finansiranje.

Neki od elemenata za listu provjere nisu neophodni – na primjer kancelarijski troškovi, ukoliko se pojedini projekti mogu implementirati u kancelarijama lokalne zajednice ili u okviru policijskih stanica ili kada pojedini elementi na listi nisu prisutni.

Lista provjere

U okviru planiranog budžeta, potrebno je, također, uključiti i troškove za:

- administraciju;
- kancelariju;
- komunikaciju (telefon, faks);
- kancelarijski materijal;
- opremu;
- trening;
- transport;
- savjet stručnjaka;
- istraživanje;
- monitoring i evaluaciju.

Pregled sigurnosnog plana zajednice

1. Naziv zajednice
2. Lista prioriternih problema
3. Cilj
4. Učešće pojedinaca i organizacija
5. Krajnji cilj

6. Raspodjela odgovornosti

Pojedinci ili organizacije	Zadaci

7. Datumi revizije

nastavlja se →

8. Budžet

Administracija		
	–	0.00
	–	0.00
Kancelarijski troškovi		
	–	0.00
	–	0.00
Komunikacija (telefon, faks)		
	–	0.00
	–	0.00
Potrošni materijal		
	–	0.00
	–	0.00
Oprema		
	–	0.00
	–	0.00
Trening		
	–	0.00
	–	0.00
Transport		
	–	0.00
	–	0.00
Savjet stručnjaka		
	–	0.00
	–	0.00
Istraživanje		
	–	0.00
	–	0.00

nastavlja se →

Monitoring i evaluacija		
	-	0.00
	-	0.00
Ostalo		
	-	0.00
	-	0.00
Ukupno		0.00

Zapamtiti

- Da li je zajednica u kojoj se projekt treba implementirati jasno definisana?
- Da li ste dovoljno jasno opisali prioritetne probleme (planiranje rješavanja jednog problema sigurnosti lokalne zajednice)?
- Da li je riječ o efikasnom odgovoru na određeni prioritet?
- Da li je za rješavanje problema utvrđeno postojanje relevantnih učesnika i da li se sa njima stupilo u kontakt?
- Da li je otpočeo njihov rad unutar foruma za sigurnost u zajednici?
- Da li je postavljeni cilj za uspješan završetak projekta dovoljno jasan? Da li je on dovoljno direktno povezan i relevantan?
- Da li su različiti zadaci i odgovornosti raspodijeljeni na najbolji način među njenim članovima? Da li svaki od učesnika shvaća ono što treba sprovesti?
- Da li su na forumu dogovoreni tačni datumi sastanka koji su određeni za reviziju i uspoređivanje sa planom sigurnosti u zajednici radi procjene njegove uspješnosti?
- Da li je nacrt budžeta, koji je neophodan u radu na projektu dovoljno detaljan i, ukoliko je neophodno, da li je dogovoreno prikupljanje sredstava od drugih donatora?

5.3 Sastanak foruma za sigurnost zajednice

Uvod

Sastanci foruma za sigurnost trebaju se koristiti za:

- Odluke i izbor sigurnosnog problema u zajednici,
- Identifikovanje uzroka problema,
- Promišljanje o načinu rješavanja problema,
- Odlučivanje o partnerima i akterima koji trebaju biti uključeni u iznalaženje rješenja problema,
- Organizaciju radionice za izradu akcionog plana.

Cilj

- Donošenje odluke o gore navedenim pitanjima.
- Donošenje odluke o datumu i vremenu održavanja radionice za izradu akcionog plana.
- Donošenje odluke o ulozi članova foruma za organizaciju radionice za izradu akcionog plana.
- Bolje razumijevanje Strategije za rad policije u zajednici i plana implementacije.
- Angažovanje u vezi sa tim procesom.

Ishod

„Izgradnja povjerenja u zajednici iznutra u suradnji sa ključnim učesnicima“.

Učinci

- Konsenzus o pitanju rješavanja problema, njegovom uzroku i nekim od mogućih rješenja.
- Dogovoren plan akcije za održavanje radionice za izradu akcionog plana.

Alat

Uvod

- Predstaviti se.
- Objasniti svrhu gore navedenog sastanka, elaborirati postojanje šire slike (tj. Strategije za rad policije u zajednici) i liste planiranih učinaka koji se očekuju na sastanku.
- Zamoliti ostale učesnike da se predstave i učestvuju u diskusiji.

Analiza problema

- Predstaviti (ili zamoliti učesnike foruma da predstave), sve probleme, te o njima (veoma) kratko prodiskutovati.
- Razmotriti da li su neki od identifikovanih problema uočeni i na sastancima ostalih fokus grupa. Ukoliko jesu, spojiti postojeće probleme. Osigurati postojanje konsenzusa između ostalih članova foruma u vezi s iznesenim problemima.
- U vidu koncepta objasniti pojam „problem“ i njegov uzrok.

Kako ustvrditi razliku između samoga problema i uzroka nastanka tog problema?

Važno je da članovi foruma zapamte da su manifestacija problema i njegov uzrok dvije različite stvari i da se ustvari ne bi trebali baviti manifestacijom, nego uzrokom problema te smisliti kreativan način za rješavanje problema.

Naprimjer:

- ako je problem nasilje ili zastrašivanje,
- ako su manifestacija ili njegovi vidljivi simptomi mladi ljudi u grupama (bandama) koji se bave krađama i nasiljem,
- ako je razlog koji se krije iza tih okupljanja u bande nezaposlenost ili nedostatak mogućnosti da ih se okupira nekim konstruktivnim aktivnostima,

u tom slučaju forum se treba pokušati dotaknuti uzroka ispitujući mogućnosti za zaposlenje ovih mladih ljudi, ili njihovo volontiranje.

Rješavanje uzroka problema

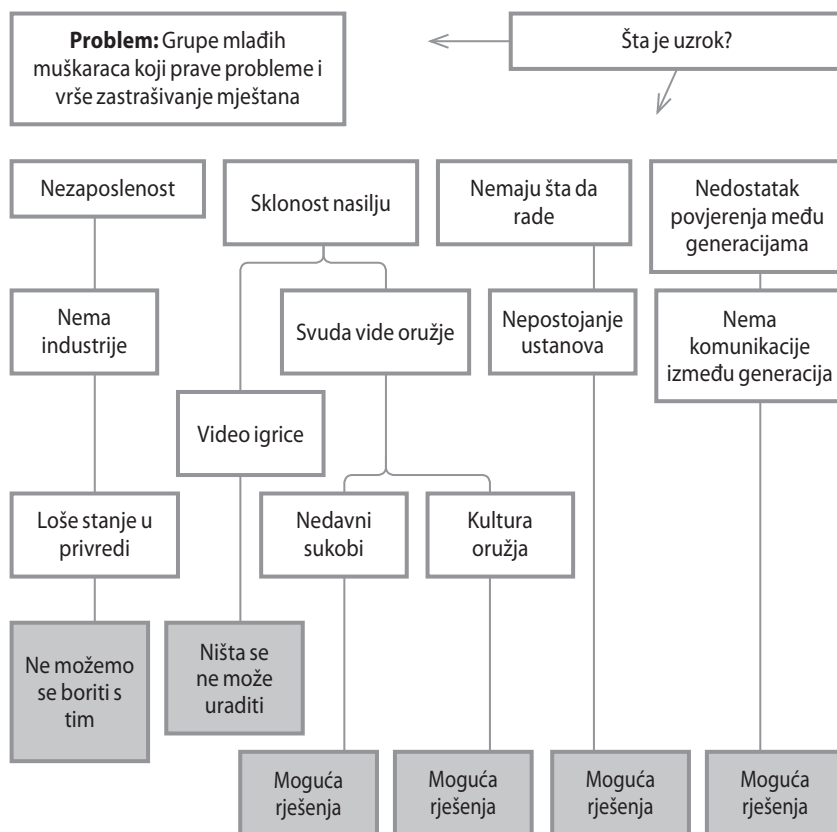
Radi rješavanja uzroka postojećih problema potrebno je raditi na uključivanju lokalne zajednice.

nastavlja se →

Potrebno je razmotriti sve probleme i identifikovati moguće uzroke.

U primjeru je korišten model drveta s obrnutim rasporedom u rješavanju problema:

Model uspješnog sastanka foruma za sigurnost

Odlučivanje o izdvajanju i rješavanju jednog određenog problema

Kada su uzroci/izvori svakog pojedinog problema utvrđeni, potrebno je odlučiti koji od problema ima prioritet u rješavanju. Najveća korist od odlučivanja o izvoru umjesto o problemu koji treba riješiti jeste to da više različitih izvora mogu utjecati na stvaranje jednog problema – što bi značilo da rješavanje uzroka može potencijalno riješiti više problema odjednom.

5.4 Sistem planiranja rješenja

Uvod

Prije nego što se počnu primjenjivati rješenja, treba identifikovati listu rješenja za određene probleme. Svaki prijedlog rješenja se može predstaviti tabelarno, a ako se prikazuju različita rješenja u tabeli, trebalo bi koristiti neki sistem kodiranja (npr. različite boje naljepnica koje će predstavljati rješenja za različite probleme). Stupci „sada“, „uskoro“ i „kasnije“ pokazuju kada će biti moguće implementirati predloženo rješenje.

Alat

Sistem planiranja rješenja

Ko i kako?	Sada	Uskoro	Kasnije
Građani to mogu sami riješiti			
Građani to mogu uraditi uz malu pomoć			
Građani mogu to uraditi uz nečiju pomoć i materijalna sredstva			
Građani i lokalna vlast to mogu uraditi zajedno			
Druge agencije to mogu uraditi i bez uključivanja građana			
Netko drugi to može uraditi			

5.5 Implementacija rješenja

5.5.1 Plan monitoringa i evaluacije

Uvod

Prilikom saradnje na projektima implementacije rješenja za uočene sigurnosne probleme, potrebno je procijeniti uspješnost provođenja planiranih aktivnosti, predviđenih planom. Pod tim se podrazumijevaju procesi monitoringa implementacije plana i njegove evaluacije.

S ciljem da se osigura nepredak svake etape projekta, za vrijeme njegove implementacije obavlja se monitoring, dok se finalni uspjeh i naučene lekcije procjenjuju po njegovom okončanju.

Alat

Monitoring

U slučajevima mjerenja uspjeha svake pojedine aktivnosti koriste se odgovarajući indikatori uspjeha. Indikator uspjeha također dokazuje i postojanje konkretnih aktivnosti koje su preduzete.

Lista provjere

Prilikom monitoringa projekta, potrebno je provjeriti da li su planirane aktivnosti:

- u fazi implementacije;
- u skladu sa ciljevima;
- odvijaju li se u odgovarajućem vremenskom roku;
- da li se sredstva namijenjena u tu svrhu koriste iz budžeta.

Primjer

U slučaju osnivanja centra za žrtve nasilja u porodici, u monitoringu se mogu koristiti sljedeći pokazatelji i indikatori uspjeha.

Učinak: Pronalazak lokacije centra

Indikatori uspjeha: Spisak adresa i vlasnikov kontakt telefon

Učinak: Prikupljeno dovoljno sredstava do zacrtanog vremenskog roka

Indikatori uspjeha: Potvrde, depoziti, bankovno izvještaj

Učinak: U planiranom roku pronađene su osobe koje će voditi centar

Indikator uspjeha: Spisak imena i kontakt detalji relevantnih osoba

Učinak: Obuka osoblja koje će voditi centar realizovana je u planiranom roku

Indikatori uspjeha: Spisak imena i kontakt detalji osoba obučениh za rad u centru

Učinak: Centar je reklamirao svoje otvaranje u junu 2004.

Indikatori uspjeha: arhiva sa brojem letaka, postera, članaka u lokalnim novinama i intervjuua na lokalnim radiostanicama

Učinak: Centar je otvoren u julu 2004.

Indikatori uspjeha: Arhiva snimljenih poziva i prijavljenih dolazaka u centar

Evaluacija

Neophodno je po okončanju projekta uraditi procjenu uticaja koji je on imao na zajednicu. Ovaj uticaj je u stvari prikaz dugoročnog rezultata projekta. Prije mjerenja samih rezultata ishoda, potrebno je identifikovati i iskoristiti neke od indikatora uspjeha.

Lista provjere

Izabrani indikatori uspjeha trebaju da:

- budu povezani sa namjeranim ishodom;
- usmjere pažnju na efikasnost rada na sprečavanju kriminala;
- budu kvantitativno iskazani;
- budu lako razumljivi;
- budu vjerodostojni za zajednicu i policiju;
- pomognu u spoznaji dijela u kojem je projekt uspio pomoći, a u kojem nije.

Primjer

Recimo da je vaš cilj otvaranje centra za žrtve nasilja u porodici. Nakon nekog vremena vi ste otvorili centar. Navedeni primjer ukazuje na završni dio (učinak) radi postizanja cilja i željenog uticaja (ishoda).

Učinak: Centar za žrtve nasilja u porodici je otvoren u planiranom roku

Ishod: Centar je ustupljen na korištenje žrtvama nasilja u porodici

Indikatori uspjeha:

- Broj zaprimljenih telefonskih poziva od strane žrtava
- Broj posjeta žrtava u centru
- Broj posjeta žrtava kod kojih se nasilje ponavlja
- Broj prijavljenih slučajeva policiji, ili pravosudnim organima, nastalih kao rezultat napora osoblja u centru
- Broj zahtjeva članova zajednice radi informacija o nasilju u porodici.

Pregled plana monitoringa i evaluacije**Monitoring**

Učinak	Indikatori uspjeha

Evaluacija

Učinak	Ishod	Indikatori uspjeha

Rezime

- Da li ste identifikovali način mjerenja učinka prilikom monitoringa projekta?
- Da li ste nabrojali neke od indikatora uspjeha za svaki od učinaka na osnovu kojih je moguće u određenim vremenskim razmacima izvršiti monitoring za vrijeme procesa implementacije projekta?
- Da li ste identifikovali odgovarajući ishod projekta? Da li ste ga povezali sa relevantnim učinkom i indikatorom uspjeha?

5.5.2 Mreža za implementaciju

Uvod

Kada je odlučeno i dogovoreno rješenje problema i kada je napravljen akcioni plan, važno je identifikovati detalje tog plana. Mreža za implementaciju može se koristiti za praćenje:

- Koji zadaci se mogu obaviti prioritarno u rješavanju problema;
- Ko je zadužen za poduzimanje svakog od ovih specifičnih zadataka;
- Do kog roka svaki zadatak treba biti završen;
- Ko su partneri za pomoć u rješavanju svakog zadatka;
- Koji je status svakog od partnera i koju će ulogu oni imati u rješavanju zadataka.

Alat

Mreža za implementaciju

Zadatak	Zadužena lice	Rok	Uključeni partneri	Status i uloga

5.5.3 Metode za procjenu

Uvod

Kad se odlučuje koji metod evaluacije će se koristiti za procjenu utjecaja i rezultata projekta na stavove građana i njihov osjećaj sigurnosti, važno je znati sve nedostatke i prednosti najčešćih evaluacijskih metoda, npr. upitnika, intervjua i fokus grupa, ali i tehnika kao što su rangiranje i ocjenjivanje. Imajući u vidu prednosti i nedostatke ovih metoda, olakšava se izbor one metode koja će najbolje odgovarati specifičnom projektu za sigurnost zajednice (naprimjer, korištenje upitnika zajedno sa ciljanim intervjuima).

Alat**Jake i slabe strane različitih metoda u evaluaciji**

Kriteriji prilikom odabira metoda	Upitnici	Intervjui i fokus grupe	Tehnike prilikom učestvovanja
Pokrivenost	Visoka	Srednja	Srednja
Reprezentativnost	Visoka	Srednja	Srednja
Lakoća usvajanja i sinteze podataka	Visoka	Srednja	Srednja/niska
Sposobnost praćenja kvalitativnih informacija	Visoka	Visoka	Visoka
Sposobnost shvatanja uzročnih postupaka	Niska	Visoka	Visoka
Sposobnost shvatanja kompleksnih postupaka	Niska	Srednja	Srednja
Sposobnost usvajanja različitih mišljenja i pogleda od strane različitih grupa	Niska	Srednje/visoka	Srednje/visoka
Sposobnost usvajanja negativnih ili neočekivanih utjecaja	Visoka	Visoka	Visoka
Sposobnost prezentacije i artikulacije potreba	Niska	Visoka	Visoka
Ohrabrivanje stepena učešća	Niska	Visoka	Vrlo visoka
Ostalo	Niska	Visoka	Visoka

6

Procjena uspješnosti

6.1 Monitoring sigurnosnih incidenata

Uvod

Policija na razne načine može pratiti trendove po broju i vrsti incidenata koji se dešavaju u zajednici, kako na širem tako i na užem (mikro)prostoru. Kao jedan od korisnih praktičnih instrumenata može poslužiti tabela za praćenje sigurnosnih incidenata, koja može predstavljati jednostavan način za bilježenje broja i vrste incidenata koji se pojavljuju u specifičnim područjima u toku mjeseca.

Tabela treba biti podijeljena na policijska područja (kao što su sektori, pozorni rejoni ili kvartovi) i na vrste sigurnosnih događaja. Na kraju dana ili smjene, svaki policajac treba dodati oznaku za sve sigurnosne događaje koji su se desili u njegovoj zoni odgovornosti i to u dio tebele koji odgovara vrsti događaja i konkretnom području.

Tokom mjeseca, tabela će dati vizualnu prezentaciju broja sigurnosnih događaja koji su se dešavali u zajednici, dajući na taj način priliku policajcima da upoređuju različita područja, kao i različite vrste događaja.

Na kraju svakog mjeseca, policajci trebaju arhivirati tabelu prije nego što naprave novu tabelu za novi mjesec. Na kraju godine, uporedno bi se analizirali pokazatelji sa svih tabela, o čemu bi se sačinjavao kvalitetan godišnji izvještaj.

Alat

Monitoring sigurnosnih događaja

Mjesec	Sektor 1	Sektor 2	Sektor 3	Sektor 4	Sektor 5
Vrsta događaja					
Vrsta događaja					
Vrsta događaja					
Vrsta događaja					
Vrsta događaja					

6.2 Kartografski i tabelarni prikaz sigurnosnih incidenata

Mapa za praćenje sigurnosnih incidenata može predstavljati jednostavan način na koji policajci mogu bilježiti broj sigurnosnih događaja i lokacije na kojima se oni dešavaju tokom mjeseca.

Mapa treba da pokaže policijska područja (npr. sektore, pozorne rejone i kvartove), označene određenim bojama, koje se povezuju s određenim vrstama sigurnosnih događaja (npr. krađe, teške krađe, razbojništva itd.), i da pokriva mjesečni period. Na kraju svake smjene, policajci trebaju dodati oznaku (iglicu ili naljepnicu) određene boje na mapu, precizirajući mjesto događaja.

Tokom mjeseca mapa će pružiti vizualnu prezentaciju o broju i lokaciji događaja koji se dešavaju u zajednici, dajući na taj način priliku policajcima da upoređuju različita područja i različite vrste događaja.

Na kraju svakog mjeseca, policajci trebaju arhivirati mapu (jedan od načina je fotografisanje), prije nego što naprave novu mapu za novi mjesec.

7

Šira
primjena
priručnika

7.1 Kreiranje medijskih poruka prema javnosti

Uvod

Stvaranje pozitivnog sigurnosnog okruženja prioritetni je zadatak policije. Kako bi se građani značajnije uključivali u izgradnju sigurnosnog okruženja, oni se na različite načine animiraju i upućuju im se određene komunikacijske (medijske) poruke. Komunikacijska strategija je osnovni dio bilo koje inicijative vezane za rad policije u zajednici, s obzirom na važnost informisanja članova zajednice o radu policije, foruma za sigurnost zajednice te njihove uloge, projekata, članstva i načina na koji se obični građani mogu uključiti. U okviru takve strategije, osmišljavanje slogana postaje bitan faktor za privlačenje pažnje na sve bitne segmente rada policije u zajednici i ostale poruke koje će promovisati prevenciju i u ovom dijelu su predstavljeni primjeri i savjeti za stvaranje takvog slogana.

Alat

Savjeti prilikom korišćenja slogana za kampanju

Tipični primjeri prenošenja poruke u toku trajanja kampanje predstavljaju različiti oblici slogana.

Ponekad se u identifikaciji programa za unaprjeđenje svijesti o malom i lakom naoružanju koristi samo jedna fraza ili naslov koja u isto vrijeme sažima krajnji cilj. Slogan može istovremeno da predstavlja pozitivan način u rješavanju problema u vezi sa malim i lakim naoružanjem ili bilo kojim drugim projektom.

Naprimjer, u Bosni i Hercegovini, aktivisti Crvenog krsta su tokom nedavnog rada na edukaciji o minsko-eksplozivnim sredstvima dopunili prvobitnu poruku koja je glasila „ne diraj“ sa sloganom „Preživio si rat, ostani živ i u miru“:

Savjeti:

- Obraćanje i animiranje javnosti običnim, osnovnim temama koje građani prepoznaju i na koje reaguju,
- Testirajte slogan među pripadnicima ciljne grupe kao što je to slučaj i kod ostalih poruka;
- Osigurati da slogan nije u suprotnosti sa ključnom porukom koju želite da prenesete;

nastavlja se →

- Pokušajte doći do nečega što dobro zvuči imajući na umu postojeće kulturološke karakteristike;
- Nije uputno koristiti slogane iz drugih kampanja. Pokušajte biti inovativni – to može privući pažnju većeg broja ljudi.

U okviru programa podizanja svijesti o malom i lakom naoružanju u jugoistočnoj Evropi korišteni su sljedeći slogani. Neki od njih su negativni, a neki pozitivni:

- **Za bolje sutra** (Makedonija, 2003.)
- **Zbogom oružje** (Hrvatska, 1990-te)
- **Za život, bez oružja** (Srbija, 2000/1.)
- **Poštuj život, vrati oružje** (Crna Gora, 2003.)

7.2 Medijski oblici komunikacije

Uvod

U narednom dijelu teksta pobrojane su najvažnije karakteristike najčešće korištenih medija. Potrebno je naglasiti važnost korištenja različitih vidova medija.

„Zlatna pravila“ u vezi sa aktivnostima koja se tiču komunikacije sa medijima podrazumijevaju:

- postizanje svrhe i željenog cilja u komunikaciji sa medijima;
- pažljivo uklapanje planiranih poruka koje mediji prenose javnosti sa ostalim aktivnostima u oblasti rada policije u zajednici;
- korištenje interaktivnog oblika komunikacije sa medijima tamo gdje je to moguće (npr. radio, javljanje uživo u program, takmičenja i sl.);
- važno je upamtiti da aktivnosti sa medijima treba da potpomažu ostale programske aktivnosti – promotivni materijali i sl.

Savjeti za saradnju sa lokalnim medijima:

- poželjno je u što većoj mjeri koristiti ideje kreativnih članova lokalne zajednice;
- korištenje kreativnih radova članova lokalne zajednice može imati pozitivan učinak (npr. u izradi postera mogu se koristiti i dječiji crteži);
- koliko je to moguće, poruke koje se odašilju putem lokalnih medija trebaju biti povezane sa kampanjom koja se provodi u većim medijima;
- lokalni mediji mogu ponekad privući pažnju masovnih medija;
- do svake pojedine ciljne grupe mora se doprijeti korištenjem njihovog vlastitog jezika;
- medijski materijali mogu biti napravljeni i korišteni samo za određenu zajednicu ili region. Ovaj materijal ne mora se distribuirati na državnom nivou.

Alat

Prednosti i nedostaci različitih medija

Masovni mediji	Prednosti	Mane
TV - dokumentarni program, TV spotovi, diskusije, informativni programi, intervjui, gostovanja u emisijama te džinglovi.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dopiru do veće grupe ljudi; mogu doseći do tačno određenih grupa putem specifičnih programa; ● Programi se mogu reprizirati; ● Mogu doprijeti i do nepismene publike; Mogu pojačati poruke koje se plasiraju metodama učestvovanja; ● Multidimenzionalni efekti; ● Mogu utjecati na kreiranje otvorene diskusije. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Programi koji su najčešće veoma skupi; ● Nisu dobri prilikom treninga praktičnih vještina; ● Neki ljudi nemaju povjerenja prema izvjesnim kanalima; ● Raspored i frekvencija emitovanja predstavljaju bitnu komponentu za uspjeh u dosezanju do specifičnih ciljnih grupa; ● Nepredvidljivost.
Radio (npr. vijesti, intervjui, javljanje uživo, radio-spotovi, radio-dokumentarni program, vijesti, radiomagazini, džinglovi.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dopiru do veće grupe ljudi; ● Mogu doprijeti do tačno određenih grupa putem specifičnih programa; ● Mogu se reprizirati; Programi nisu skupi, brzo i jednostavno se mogu napraviti; Slušanje radija najčešće predstavlja grupnu aktivnost koja ohrabruje diskusiju obrazovnog karaktera nakon emitovanja; ● Ovo je važna faza u toku koje može doći do promjena stečenih navika u ponašanju; Mogu se naglasiti poruke koje se prenose uz pomoć drugih vidova materijala i aktivnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nisu dobri prilikom treninga praktičnih vještina; ● Raspored i frekvencija emitiranja, predstavljaju bitnu komponentu za uspjeh i dosezanje do specifičnih ciljnih grupa; ● Nepredvidivost.

nastavlja se →

<i>Masovni mediji</i>	<i>Prednosti</i>	<i>Mane</i>
Telekomunikacije (npr. internet, mobilna telefonija SMS poruke)	<ul style="list-style-type: none"> ● Dopire do velikog broja ljudi širom svijeta, umjesto samo nacionalnog nivoa; ● Postojanje trenutne reakcije (tj., naprimjer povratne informacije drugih ljudi putem chata); ● Najčešće nije skup; ● Popularan je među mlađom generacijom; ● Sektor medija sa velikim stepenom rasta. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teško se može pratiti; ● Uglavnom je riječ o pojedinačnoj upotrebi.
Novine/časopisi (npr. izvještavanje u vijestima, specijalni članci, pisma uredniku, reklame i oglasi)	<ul style="list-style-type: none"> ● Često su više poštovani od ostalih vidova medija; ● Većina izdanja ima prepoznatljivu čitalačku publiku; ● Specijalistička izdanja mogu doprijeti do specifičnih grupa (npr. učitelji, policija, poljoprivrednici); ● Članci mogu sadržavati detaljne informacije; ● Može utjecati na jačinu poruke koja je usmjerena ka većem broju metoda za učestvovanje; ● Brzina u dostupnosti informacija. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dopire samo do obrazovane publike; ● Politička gledišta određenih vrsta časopisa novine/časopisi mogu biti smetnja; ● Postavljanje članka ili reklame na odgovarajuću poziciju je važan faktor u njegovom uspjehu.

nastavlja se →

<i>Masovni mediji</i>	<i>Prednosti</i>	<i>Mane</i>
Poster	<ul style="list-style-type: none"> ● Korisni materijali za širok spektar aktivnosti i različite vrste međuljudske komunikacije mogu se poboljšati kako bi što bolje plasirale glavne poruke i koristiti kao podsjetnik na poruke; ● Mogu se postaviti bilo gdje; ● Mogu biti vizualno atraktivne; ● Korisne kao pomoć pri radionicama, diskusijama i predavanjima; ● Davati aktualne standardizirane informacije u pokretnom i ponovno upotrebljivom formatu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Obično su skupe za izradu i distribuiranje (ali ne uvijek!); ● Potrebne su stručne vještine kako bi se napravili efikasni primjeri (premda postoje izuzeci); ● Kratak rok trajanja; ● Moraju biti prilagođene svakoj etničkoj grupi i situaciji; ● Ne bi trebali biti korišteni sa grupama koje nisu naviknute da uče korištenjem pisanih materijala, čak i ako su pismeni.
Majice		
Bedževi		
Olovke		
Baneri		
Kesice za šećer		
Autobusi		
Kalendari		
Bilježnice		
Dječiji crteži		

7.3 Vizit - kartice policijskog službenika

Filozofija rada policije u zajednici uvjetuje veću povezanost između policijskih službenika i članova zajednice, ali se građani ponekad ne osjećaju prijatno u kontaktima sa policajcima ili ne znaju način kako da im se obrate.

Jednostavan i efikasan alat za pomoć policajcima u stvaranju povjerenja i približavanja članovima zajednice je, između ostalog, i vizit-kartica. Takva kartica, distribuirana članovima lokalne zajednice od strane policijskih službenika u zoni njihove odgovornosti, može imati mnogo koristi:

- Informiše građane koji policijski službenik radi na lokalnom području;
- Broj mobilnog telefona nadležnih policijskih službenika omogućava građanima da kontaktiraju sa policajcima direktno;
- Služi kao podsjetnik o prisustvu policijskih službenika i njihovoj dostupnosti za komunikaciju sa članovima zajednice.

Alat

Primjerak vizit kartice policijskog službenika

Naziv policijske službe, sektora	Fotografija 	Logo ili slogan
Ime policajca i pozicija		
Broj telefona policijske stanice		Broj mobitela policajca

Centar za sigurnosne studije (CSS) osnovan je 2001. godine u Sarajevu, Bosni i Hercegovini.

Centar je nezavisna, nevladina organizacija koja se bavi nezavisnim istraživanjima i edukacijom s ciljem da se pokrene debata o pitanjima sigurnosti i promovisanju demokratskih struktura i procesa vanjske sigurnosne politike, kako u BiH tako i u regionu. Kroz razne programe, uključujući istraživanja, publikacije, edukaciju i trening, kao i programe koji imaju za cilj razvoj saradnje i komunikacije između vlasti i javnosti, CSS nastoji da ostvari svoju misiju: da obezbjedi javne rasprave i saradnju između ključnih aktera u cilju uspostavljanja stabilne i sigurne okoline u BiH, kao i u regionu Jugoistočne Europe.

Saferworld se bavi prevencijom i sprečavanjem oružanog nasilja, te promovisanjem saradnje na polju sigurnosti. Saferworld preko kombinovanih istraživanja, zastupanja i treninga razvija i sprovodi programe u saradnji sa vladom, međunarodnim organizacijama i civilnim društvom. U cilju razvijanja strategije koja će povećati sigurnost Saferworld pruža podršku i drugim organizacijama.

**Centre for Security Studies/
Centar za sigurnosne studije (CSS)**

Mula Mustafe Bašeskije 10
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 253 326
Fax: +387 33 223 250
Email: info@css.ba
Website: www.css.ba

Saferworld

The Grayston Centre
28 Charles Square
London N1 6HT
UK

Tel: +44 20 7324 4646
Fax: +44 20 7324 4647
Email: general@saferworld.org.uk
Website: www.saferworld.org.uk
Registered charity no. 1043843
A company limited by guarantee
no. 3015948